

doznawane w kontakcie z literaturą baśniową mogą wywierać wpływ na kształtowanie przeżyć uczuciowych. Baśnie i legendy odpowiadają dziecięcej potrzebie cudowności, porządkowania otaczającego świata, wprowadzania pewnego ładu do tego, co się wokół dzieje – chaosu obserwowanych zjawisk i zdarzeń, które mają swoje przyczyny i skutki, określone następstwa, początek i koniec.

Lektura baśni dostarcza dziecku informacji o sprawach nieznanym mu i przygotowuje do spotkania podobnych zdarzeń we własnym życiu. Każda z baśni jest przykładem poznania siebie i mądrego kierowania swoimi uczuciami, swoim życiem – to tajemnica dorosłości, którą odkrywa małe dziecko w baśniach. Baśnie opowiadamy wielokrotnie, bo dziecko powoli kojarzy wszystkie fakty i układa je w całość. Dobrze jest, kiedy słyszy tę samą baśń kilkakrotnie. Bywa tak, że dziecko prosi stale o jedną baśń. Powinien to być sygnał dla nas dorosłych, że problem w niej zawarty dotyka go szczególnie, a wielokrotne opowiadanie tej samej baśni pomaga w jego rozwiązaniu. Dlatego też, wybierając baśń do przeczytania dzieciom, należy kierować się potrzebami dzieci.

Baśń pełni też funkcję terapeutyczną. Celem jest uspokojenie dziecka, wspieranie go, redukcja jego lęków czy problemów emocjonalnych. Dziecku trudno mówić o swoich problemach, nie potrafi ono zwerbalizować swoich lęków i niepokojów, ma również problemy z ich rozpoznaniem, dlatego bardzo chętnie wysłucha bajki czy opowiadania, w którym odnajdzie kogoś, kto ma podobny problem, pozna jego odczucia i uczucia oraz sposoby wyjścia z trudnej sytuacji. Poczucie bezpieczeństwa wypływające z faktu, że pewne sytuacje nie zdarzyły się tylko jemu, ale również komuś innemu sprawia, że może je przemyśleć, zbliżyć się do tego kogoś zrozumieć zarówno jego samego jak i towarzyszące mu uczucia. Daje mu to wielką ulgę, że nie jest się samo bezradne, a tym samym zyskuje użyteczne wzory do naśladowania, uczy się sposobów lepszego radzenia sobie z trudnościami i ma nadzieję, że jemu podobnie jak bohaterowi baśniowemu też się uda.

To, co różni legendę od baśni, to lokalność. Legenda jest osadzona w konkretnym miejscu, najczęściej w najbliższej okolicy, a w ten sposób jest związana ze społecznością, która ją przekazuje. Wprowadzanie legend z różnych regionów rozszerza orientację w tradycji kulturowej narodu i przez to pogłębia poczucie więzi narodowej. Utwory te w prosty, baśniowy sposób zapoznają dziecko z elementami historii własnego regionu i kraju. Uczą chronić i szanować przyrodę i kulturę lokalną.

Doświadczenia zdobyte w obcowaniu z baśniami i legendami przygotowują dziecko do odbioru literatury pięknej, a także innych form sztuki, tworząc podstawy do kształtowania umiejętności czerpania z jej zasobów w późniejszym życiu.

Mówiąc o roli baśni i legend w rozwoju i wychowaniu dziecka nie można nie wspomnieć o znaczeniu ilustracji w baśniach – są one bardzo ważne. Oprócz tego, że ilustrują tekst, pomagają go zrozumieć, czasem wręcz zachęcają do lektury, jednocześnie wpływają na rozwój estetyczny dziecka.

Baśń uczy, rozwija wyobraźnię, pobudza fantazję kształci wymowę, a później także płynność czytania, uczy zadawania pytań, logicznego myślenia i wyciągania wniosków, a poprzez słuchanie bajek czytanych przez mamę lub tatę powoduje, że kontakt emocjonalny i poczucie bezpieczeństwa oraz przywiązanie do rodzica wzrasta.

Wartości edukacyjne jakie niosą ze sobą baśnie można ująć w punktach:

1. Surowy porządek moralny panujący w fantastycznym świecie baśni porządkuje dziecięcy obraz świata rzeczywistego, w którym nie zawsze styka się ono z jego przestrzeganiem.
2. Doświadczenia przeżywane w toku percepcji baśni wpływają na uspołecznienie dziecka.
3. W przeżyciach bohaterów literackich dziecko rozpoznaje własne stany uczuciowe.
4. Baśnie dostarczają dziecku wiele informacji o świecie przyrody, zjawiskach, innych ludziach i sprawach dotyczących rzeczy nieznanym i niedostępnym w doświadczeniach z życia codziennego.
5. Każda baśń zawiera pewien ciąg przyczynowo – skutkowy i to sprawia, że dziecko wdraża się do układania faktów według kolejności.
6. Baśń przedstawiona dziecku za pomocą teatryku wnosi walory doznań estetycznych.
7. Baśń może być dobrym źródłem zabaw dziecięcych.
8. Dużą rolę kształcącą i wychowawczą spełnia baśń przedstawiona w formie pogadanki.

Czytajmy baśnie dzieciom w celu uczynienia z nich literackich fundamentów do budowania różnorodnej przestrzeni edukacyjnej. Argumentem niech będą te słowa B. Bettelheima: „Baśń, sprawiając dziecku przyjemność, dostarcza mu objaśnień dotyczących jego psychiki i wspiera rozwój dziecięcej osobowości. Przekazuje ona swe sensy na tak wielu poziomach i wzbogaca życie dziecka na tyle sposobów, że żadna książka nie jest w stanie zdać z tego w pełni sprawy. (...) Baśń jest czymś jedynym i swoistym nie tylko spośród form literackich; jest to jedyny wytwór sztuki tak całkowicie zrozumiały dla dziecka.”